

Saksutredning:

STATKRAFT ENERGI AS – SØKNAD OM PLANENDRING FOR BLÅFJELL PUMPE MED OVERFØRING TIL BLÅSJØMAGASINET

Behandlinger: Fylkesutvalget

Andre henvisninger: [Link til konsesjonssøknad og høringsbrev](#)

1. Bakgrunn:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sendte 15.11.2018 en søknad fra Statkraft Energi AS om en planendring for konsesjonsgitte Blåfjell pumpe med overføring av vann til Blåsjømagasinet på høring.

2. Problemstilling:

Fylkeskommunen må vurdere søknaden om planendring og avgi høringsuttalelse som regional planmyndighet og kulturminnemyndighet.

3. Saksopplysninger:

Statkraft søkte første gang om konsesjon for Blåfjell pumpe med overføring til Blåsjømagasinet i Hjelmeland kommune i 2008, og søknaden ble sendt på høring med høringsfrist 01.11.2008. Fylkesutvalget behandlet saken 21.10.2008, og fattet da følgende vedtak:

1. Rogaland fylkeskommune mener at konsesjonssøknaden ikke er tilstrekkelig belyst i forhold til villreinsens bruk av området.
2. Rogaland fylkeskommune frarår at søknad om konsesjon for Blåfjell pumpe med overføringer til Blåsjømagasinet behandles nå, og tilrår at saken behandles når Fylkesdelplan for Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei er godkjent.
3. Dersom det skulle gis konsesjon, forutsetter Rogaland fylkeskommune at kulturminneinteressene ivaretas i samsvar med bestemmelsene i Kulturminneloven.

NVE ga sin innstilling i saken 31.05.2011, og fylkesdelplanen for Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei ble vedtatt av Rogaland fylkesting 12.06.2012. Statkraft Energi AS fikk ved kongelig resolusjon 14.06.2013 tillatelse til bygging av Blåfjell pumpe med overføring av vann til Blåsjømagasinet. Det ble ikke gjennomført ytterligere konsekvensvurderinger i forhold til villrein, og i sitt saksunderlag henviste Olje- og energidepartementet (OED) til tidligere fagrapport om villrein fra Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) fra 2008, samt den vedtatte fylkesdelplanen. I fagrapporten til NINA ble det konkludert at «i det heile kan ein ikkje sjå at inngrepa i seg sjølve vil kunne føre til store konflikhtar i høve til rein. Ser ein denne utbygginga saman med all anna vassdragsutbygging i Blåsjøområdet, vil sumeffekten rett nok vere stor».

Det aktuelle området som berøres av Blåfjell pumpe inngår i det som i fylkesdelplanen er definert som «Hensynssone Nasjonalt Villreinområde». Når det gjelder nye vannkrafttiltak i villreinområdene fastslår planen følgende: «Heiplanen legger opp til at det ikke skal godkjennes nye store kraftprosjekt i Nasjonalt villreinområde, og at nødvendig drift og vedlikehold skal ta hensyn til villreinens interesser. I randsonen kan det søkes om tiltak, og da spesielt innen samlebegrepet småkraftverk. Det er uten særlig tvil mulig å finne plasseringer, utforming og prosjekt som både ivaretar et lønnsomt kraftprosjekt, men også unngår å komme i konflikt med villreinens interesser – men dette må synliggjøres gjennom godt faglig funderede konsekvensutredninger for det konkrete omsøkte prosjektet. Samlet sett framhever Heiplanen betydningen av fjellområdene som leveområde for villrein, og pålegger nye kraftprosjekt å vektlegge dette temaet i sine utredninger.»

Statkraft Energi AS konkluderte i etterkant at den konsesjonsgitte utbyggingsløsningen fra 2008 viste seg å være for kostbar til at den kunne realiseres, og foreslo i 2017 en revidert og noe redusert utbygging. Planendringen ville bety at pumpestasjonen legges i fjell, vannoverføring ville skje gjennom et tunnelsystem, kraftledning med luftspenn ble tatt ut og adkomstløsningen ble justert. Adkomst over Store Gilavatnet ved Gilavassdammen ville etter samråd med villreinnemnda bli beholdt som villreinpassasje etter avsluttet anleggsperiode. Denne utbyggingsløsningen ville samlet gi et mindre areal- og naturinngrep, og ble også vurdert å være en bedre utbygging i forhold til villreininteressene. Denne planendringen ble godkjent ved kongelig resolusjon 01.09.2017.

Statkraft Energi AS har nå gjort ytterligere vurderinger av den reviderte løsningen fra 2017, og konkludert med at heller ikke den vil være lønnsom. Dette er særlig knyttet til omfattende tunnelarbeider (3-4 sommersesonger). Statkraft har derfor igjen endret planene, og søker nå om en løsning som i hovedsak består av vesentlige reduksjoner i fjellarbeider, der tunneler reduseres til et minimum og i størst mulig grad erstattes av borehull. Pumpestrekningen (tunnel/borehull) fra Stora Blåfjellvatnet til Store Gilavatnet (Blåsjømagasinet) forkortes vesentlig ved at den deles opp i to strekninger der Litla Gilavatnet benyttes som del av vannveien. Bygging av to pumpestasjoner i stedet for en og pumpemagasin i Litla Gilavatnet medfører nye arealinngrep. Litla Gilavatnet vil heves med 1,5 m og reguleres med 1 m. Samtidig vil planendringen føre til redusert behov for massedeponier, bedre miljømessig plassering av Blåfjell pumpe samt vesentlig kortere anleggsperiode (2 barmarksesonger i stedet for 3-4). Det vil heller ikke være behov for anleggsvei langs Store Gilavatnet. Statkraft mener planendringen vil være positiv sett ut fra et natur- og miljøperspektiv.

Statkraft opplyser at utbyggingskostnaden ved denne siste planendringen vil være 205 mill. kr, mot 255 mill. kr for løsningen som ble godkjent i 2017. Det er ikke gitt nærmere opplysninger om lønnsomheten i prosjektet ut over at det har vært nødvendig å endre de tekniske planene for å kunne gjennomføre prosjektet innenfor akseptable økonomiske rammer. I flg. Statkraft vil alternativet være å legge prosjektet på is inntil videre, og se om de økonomiske forutsetningene endrer seg positivt over tid. En vil i så fall miste inntekter fra el-sertifikater, noe som vil bidra vesentlig til at prosjektet da ikke kan gjennomføres. Ettersom forskjellen i innvunnet produksjon er marginal, vil skatteinntektene til kommunene i driftsfasen bli

tilnærmet uendret i forhold til planendringen fra 2017 (47,1 mot 47,4 GWh/år), men noe høyere i forhold til opprinnelig konsesjon pga. høyere tilsig enn tidligere antatt (opprinnelig produksjon ble beregnet til 37 GWh/år).

Når det gjelder kulturminneinteressene, bekreftes det at fylkeskommunen har blitt kontaktet av Statkraft Energi AS under planleggingen, og at det ikke er kjente automatisk freda eller andre verneverdige kulturminner i området.

4. Fylkesrådmannens vurderinger:

Opprustning og utvidelse av allerede utbygde vassdrag er generelt positivt sammenlignet med nye større vassdragsutbygginger, og en slik ressursutnytting er i tråd med fylkeskommunal energipolitikk under forutsetning av at tiltaket ikke innebærer store konflikter med allmenne interesser.

Den foreslåtte planendringen vil innebære at noen inngrep i planområdet vil falle bort eller bli redusert blant annet ved at anleggsperioden forkortes, men samtidig vil den nå foreslåtte utbyggingsløsningen innebære nye inngrep samt bortfall av avbøtende tiltak. Endringene vil innebære pumpestasjoner i dagen i stedet for i fjell, samt en regulering av Litla Gilavatnet. Det aktuelle planområdet framstår i dag som et av de få gjenværende inngrepsfrie områdene i Blåsjøområdet. Dette området inngår i Nasjonalt villreinområde. Selv om inngrepene i seg selv framstår som relativt små i forhold til villreininteressene, er sumeffektene sett sammen med tidligere vannkraftutbygging i området stor. At den nye utbyggingsløsningen innebærer bortfall av fyllingen langs dammen i Store Gilavatnet, betyr også at det avbøtende tiltaket som tidligere var avklart av villreinnemnda for å sikre bedre passasjemulighet for villreinen, ikke blir gjennomført. Samlet sett framstår den reviderte utbyggingsløsningen dermed etter fylkesrådmannens vurdering som dårligere i forhold til villreininteressene enn løsningen som ble godkjent i 2017.

Rogaland fylkeskommune uttalte til den opprinnelige konsesjonssøknaden i 2008 at søknaden ikke var tilstrekkelig belyst i forhold til villreinens bruk av området, og frarådet at det ble gitt konsesjon før fylkesdelplanen for heiområdene var godkjent. Dette ble fulgt opp ved at NINA leverte sin fagrapport om villrein kort tid etter at uttalelsen fra Rogaland fylkeskommune, og at den vedtatte fylkesdelplanen (Heiplanen) ble tatt med i vurderingen da OED behandlet saken og konsesjon ble gitt ved kongelig resolusjon 14.06.2013. Avbøtende tiltak i forhold til villrein ble tillagt vesentlig vekt da konsesjon ble gitt. Etter fylkesrådmannens vurdering er foreliggende planendringssøknad utilstrekkelig opplyst i forhold til virkninger for villreinen, ved at det mangler en spesifikk villrein faglig vurdering av virkningen av bortfall av tidligere planlagte avbøtende tiltak i forhold til villrein og bygging av to pumpestasjoner i dagen. Basert på en føre-var tilnærming mener fylkesrådmannen at det vil være riktigst å legge en restriktiv vurdering til grunn mht. villrein.

At det har vært nødvendig å justere planene for Blåfjell pumpe flere ganger tyder på at økonomien i prosjektet er marginal, og det framstår som at lønnsomheten er avhengig av el-sertifikatordningen. Fylkesrådmannen tillater seg derfor å stille spørsmål om den samfunnsmessige nytteverdien av prosjektet. Den samlede belastningen av prosjektet sammen med tidligere vannkraftutbygginger i området framstår som betydelig både i forhold til naturen generelt og villreinen spesielt. Viktigheten av avbøtende tiltak med tanke på villreinen har tidligere blitt

understreket også fra OED ved behandlingen av den opprinnelige søknaden. At ett av de tidligere beskrevne avbøtende tiltakene faller bort, er uheldig.

5. Konklusjon:

Fylkesrådmannen frarår etter en samlet vurdering den foreslåtte endringen i utbyggingsplanene for Blåfjell pumpe.

Forslag til vedtak:

Rogaland fylkeskommune mener det er usikkerhet i forhold til betydningen av bygging av nye pumpestasjoner i dagen og bortfall av tidligere planlagte avbøtende tiltak i forhold til villrein, og at konsesjonssøknaden ikke er tilstrekkelig belyst i forhold til mulige virkninger på villreinen.

1. Rogaland fylkeskommune frarår at det gis konsesjon for Blåfjell pumpe i samsvar med søknad om planendring fra mars 2018.
2. Dersom det skulle gis konsesjon, forutsetter fylkeskommunen at kulturminneinteressene ivaretas i samsvar med bestemmelsene i Kulturminneloven. Rogaland fylkeskommune må straks varsles ved eventuelle funn av kulturminner under arbeidet, og alt arbeid stanses inntil funnet er vurdert.

Håkon Schwalb
kst. fylkesrådmann

Christine Haver
regionalplansjef

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.